

Dan Rhodes Timoleon Vieta palaa kotiin

suom. Seppo Lahtinen ja Katja Rosvall Sammakko 2007

Jani Vanhala

Jos Genet kirjoitaisi Walt Disney -tarinan se olisi tällainen . Tässä on koira, pissispoika ja homo.

Dan Rhodes on perin harvinainen humoristi; hän on näet hauska. Rhodesin huumori on pidättyväisen kuivaa, kuin englantilainen siideri. Koko kirjan ytimen ymmärtämiseksi riittää jo oikeastaan se, että tietää sen kertovan oudosta kolmiodraamasta. Osapuolet ovat viaton koira, ja bosnialaisena esiintyvä mutta oikeasti huumevelkoja pakeneva, hemmoteltu pissispoika, sekä 60-luvulla b-luokan julkkikseksi yltänyt eläkeläishomo.

Yleensä Rhodesin luoma koominen tilanne laukeaa eräänlaiseen antiklimaksiin, jossa tapahtuman sankari tekee bergsonilaisittain juuri tilanteeseen tyypillisesti kuuluvan kone-maisen ratkaisun.

Rhodesia voisikin luonnehtia ironiseksi absurdistiksi. Rhodesin tapauksessa ajan ilmiöiden kerronta kuvaa kuitenkin vähintään toisen kertaluvun absurdiutta. Maailma on tapahtumineen tylsämielisen toisteinen, eikä esim. niin, että maailmassa tapahtuu koomisia asioita.

Kirjan yleissävyä värittääkin eräänlainen vino hymy. Rhodes ehtii naljaille alle parissa sadassa sivussa mm. tyypillisesti Toscanan tai Provencen idyllisen-romantisesta maaseudusta kertovia matkakirjoja, nuorten aikuisten ”todella spontaania” underground-kultuuria, ihmisten eettisen kilvoittelun tekopyhyyttä sekä julkiseen keskusteluun kuluva päivittelyä. Kokonaisuudessaan kirjan tyyli muistuttaa jokseenkin sitä, millaiseksi voisi kuvitella kokopitkän Disney-elokuvan, jonka olisi käsikirjoittanut ja ohjannut Jean Genet.

Eräs Rhodesin huumorin kulmakivistä on hänen tapansa kuvata hahmojaan viiltävän ironisessa kaksoisvalaistuksessa. Niin ”bosnialaisen” kuin Timoleon Vietan isännän, Cockroftinkin sisäinen elämä ilmenee lukijalle äärettömän naivina ja narsistisena. Silti ”bosnialainen” pitää itseään mystisenä seikkailijana, ja Cockroft taas pitää itseään nerokkaana marttyyrina. Esimerkki lienee paikallaan:

Bosnialainen päätti, että hänen oli valittava joko koiran tappo salaa, tai tavaroidensa pakkaus ja lähtö. Samaan taloon koiran kanssa jääminen ei ollut mahdollista. [...] Hän päätti lähteä sinä yönä vanhuksen nukkuessa. Katoaminen oli hänen suosikitapansa lähteä. Hänen mielestään siinä oli jotakin runollista. Siten hän oli lähtenyt kotimaastaan, ja siten hän oli jättänyt useimmat niistä tytöistä, jotka hän oli Italiaan tultuaan tuntenut. Hän tapasi avata hiljaa teltan vetoketjun juuri ennen aamunkoittoa ja kadota, ottaa ehkä tytön rahat voidakseen mennä bussilla toiseen kaupunkiin toiselle leirintäalueelle, mistä hän löytäisi uuden tytön johon tehdä vaikutus ampumahaavansa arvella.

Ironikkoja pidetään usein nihilisteinä tai ihmisvihaajina. Tämä johtuu käsittääkseni siitä, että ihmiset eivät ole yleensä valmiita kohtaamaan sitä tosiasiaa, että he ovat itse koomisia etupäässä juuri silloin, kun eivät pyri siihen. Miten lie asia onkaan, Rhodesin tapaiset sivustaseuraajat ovat silti kullan arvoisia kapuloita pönäköitymiseen taipuvan maailman rattaissa. Siellä missä itsetyytyväisten ihmisten mielestä tuntuu ilmenevän huomattavasti ”hyvää makua”, tarvitaan joku osoittamaan, miten koirakin pitää kovasti oman perseensä nuolemisesta.

Rhodes on kirjailija, jolta voidaan odottaa paljon. Hän on tarkkasilmäinen ja armoton, sekä tarpeeksi epäsovinnainen taltioimaan havaitsemansa typeryydet kirjoiksi siloittelemattomassa muodossa.